

Verksamhetsberättelse eSam 2020/2021

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse.....	4
1. Året som gått.....	4
2. eSams inriktning, organisation och arbetsformer	6
3. Resultat av arbetet.....	9
3.1 Genomförarrollen – att utveckla gemensamt	9
3.1.1 Arbetsformer och förutsättningsskapande arbete.....	10
3.1.2 Gemensamma utmaningar.....	11
3.1.3 Initiativ och livshändelser	12
3.2 Vägledarrollen – att samla kompetenser inom komplexa områden	15
3.2.1 Pandemin och förändrade arbetssätt	15
3.2.2 Legala, effektiva och säkra molntjänster.....	16
3.2.3 It-avtal.....	18
3.2.4 Att nyttja data som strategisk resurs	18
3.2.5 Vägledningar och checklistor	19
3.2.6 Identitetshantering.....	20
3.3 Pådrivarrollen – att uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen	20

Verksamhetsberättelse

eSams medlemmar vill ta vara på digitaliseringens möjligheter, både för att underlätta vardagen för privatpersoner och företag och för att använda våra gemensamma resurser ansvarsfullt och effektivt. Vi arbetar medlemsdrivet utifrån behov och idéer som medlemmarna bedömer är centrala, för att driva digitalisering i samverkan.

Under verksamhetsåret har eSam vuxit med ytterligare två medlemmar; Patent- och registreringsverket (PRV) och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) vilket gör att eSam nu har 30 medlemmar.

Verksamhetsberättelsen syftar till att sammanställa det genomförda arbetet under verksamhetsåret som löper från 1 juli 2020 till 30 juni 2021.

1. Året som gått

Liksom för samhället i stort, har pandemin satt prägel på eSams arbete under det gångna verksamhetsåret. För många av medlemmarna har pandemin inneburit förändrade prioriteringar i verksamheten, nya regeringsuppdrag och snabbt förändrade behov hos såväl medarbetare som privatpersoner och företag. Pandemin har också medfört ett ökat fokus på både samverkan mellan offentliga aktörer och utveckling av digitala lösningar, vilket trots allt, har bidragit positivt till vårt arbete.

Givet pandemins samhällspåverkan, har behoven av digitala lösningar blivit ännu tydligare. Dessutom har det blivit ökat på t.ex. säkerhets- och krishanteringsfrågor. I en tid med snabba förändringar och komplexa samband har eSam fyllt rollen som nätverk för erfarenhetsutbyte och samverkansformen har också nyttjats för att exempelvis ta fram nya lösningar och gemensamma analyser.

Under sommaren 2020 kom EU-domstolens dom i det så kallade Schrems II-målet. Domen innebar att alla överföringar av personuppgifter, som omfattas av *Privacy Shield* till mottagare i USA, från och med den 16 juli 2020 är olagliga och måste upphöra med omedelbar verkan. Konsekvenserna av domen är stora, inte minst för offentliga aktörer eftersom den starkt begränsar möjligheterna att nyttja leverantörer av molntjänster från länder utanför EU. Frågan har stort fokus inom eSam där medlemmarna inom ramen för samverkansprogrammet, arbetat intensivt med gemensamma analyser, problembeskrivningar och lösningsförslag.

Utvecklingen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte har börjat ta form under ledning av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG). Infrastrukturen kommer att erbjuda en struktur med principer, standarder och gemensam arkitektur samt flertalet gemensamma tjänster, paketerade i byggblock. Strukturen utgör en förutsättning för den fortsatta digitaliseringen. Flera av eSams medlemmar deltar i det direkta arbetet under samordning av DIGG samtidigt som utveckling av verksamhetsnära tjänster fortgår, bland annat inom ramen för eSam. En första version från initiativet Flytta har driftsatts under året och arbete med att utforska nya initiativ har pågått.

[Katrin Westling Palm, Generaldirektör Skatteverket och eSams ordförande, om året som gått.](#)

2. eSams inriktning, organisation och arbetsformer

Inriktningen för eSams arbete beslutades av styrgruppen 2019 och ligger till grund för programmets arbete. Med utgångspunkt från inriktningen arbetar eSam med tre roller – genomföraren, vägledaren och pådrivaren – vilka har fungerat som utgångspunkt för planeringen av aktiviteterna.

Inriktning för eSam

Utveckla digitala lösningar kring privatpersoners och företags livshändelser/behov samt skapa och dela gemensamma lösningar som bidrar till medlemmarnas digitala transformation och effektivisering.

Samla kompetenser inom komplexa och gemensamma områden för att ta fram t.ex. vägledning som skapar nytta för medlemmarna

Agera pådrivande på det offentliga digitaliseringen genom att bland annat göra uttalanden och uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen.

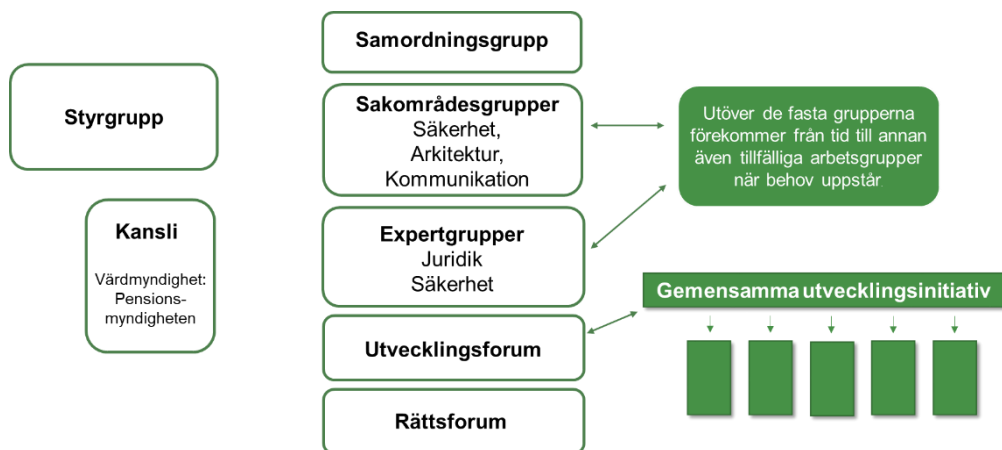
eSam är medlemsdrivet och arbetet utförs genom delaktighet från medlemmarna med stöd från eSams kansli. Pensionsmyndigheten är värd för kansliet som består av sex personer. Vid ingången av verksamhetsåret gav styrgruppen sitt förtroende till Katrin Westling Palm att fortsätta som programmets ordförande. Samtidigt beslutade styrgruppen också att införa en roll som vice ordförande, bland annat för att programmet växer med fler medlemmar. Mikael Ribbenvik utsågs i samband med beslutet till eSams vice ordförande.

Programmets organisation består av såväl fasta som tillfälliga forum vilka bemannas av medlemmarna. eSams fasta forum består av sakområdesgrupper (arkitektur, juridik, kommunikation och säkerhet), expertgrupper (juridik och säkerhet), ett utvecklingsforum med ett utskott, samt Samordningsgruppen som har en övergripande roll. eSams styrgrupp är beslutande.

Styrgruppen beslutade under året att inrätta ett rättschefsforum för medlemmarnas ledande jurister och samtidigt avsluta sakområdesgruppen i juridik. Syftet är stärka möjligheterna att på hög nivå samverka för att hitta ändamålsenliga rättsliga tolkningar som kan driva på medlemmarnas digitala transformation. Rättschefsforums ansvar är att identifiera, lyfta och prioritera de frågor som både bidrar till medlemmarnas digitalisering

och eSams möjlighet att påverka rättsutvecklingen mot ett långsiktigt mål. Gruppen hade sitt första möte i maj 2021.

Bilden visar eSams olika grupper.

Som komplement till eSams fasta forum har också tillfälliga grupper inrättats i specifika och avgränsade arbeten. Ett sådant exempel är eSams molngrupp. Ett annat finns inom sakområde arkitektur, som under året har vidareutvecklat arbetssättet för ett kontinuerligt arbete med arkitekturfrågor utifrån medlemmarnas behov. Arkitekterna har bland annat etablerat rutiner för att identifiera behov, etablera arbetsgrupper och hur resultat kan vidareförmedlas till alla medlemmar. Medlemmarna deltar i de grupperingar som är relevanta för den egna verksamheten och deltagandet är inte begränsat till de personer som ingår i sakområdesgruppen - totalt har ca 80 personer deltagit i någon arbetsgrupp under året. Arbetet kan innebära att utbyta erfarenheter i en specifik fråga, utforska ett aktuellt ämne eller att operativt arbeta med en gemensam frågeställning. Under året har följande arbetsgrupper varit aktiva (sammanhållande inom parantes):

- Arkitekturstyrning och organisation (Kronofogden)
- Händelsebaserad arkitektur (Migrationsverket och Kronofogden)
- AI och maskininlärning (CSN)
- Testa CAMMSS som är en modell för standardisering (eHälsomyndigheten)
- Tillgänglighet och designmönster (Försäkringskassan)
- e-legitimation för personer utan personnummer (Migrationsverket)
- Avveckling av stöd för Internet Explorer 11 (Arbetsförmedlingen)
- Säkerhetsarkitektur (Skolverket)
- Erfarenhetsutbyte kring EA-verktyget SPARX (Naturvårdsverket)
- Kodning av geografisk plats (Tullverket, Lantmäteriet, Trafikverket)
- API-hantering (Lantmäteriet)
- Aidentifiering av personuppgifter (Tullverket och SKR)

- Informationsstyrning (CSN)
- Identitet och behörighet (CSN)
- Informationsklassning (Skolverket)
- Arkitekturramverk, modeller och verktyg (Kronofogden)

Samtliga grupper har övergått till digitala möten under året med anledning av pandemin. För att anpassa dialog och samverkan till digitalt format och för att bibehålla effektiva arbetssätt har mötesform och -struktur justerats för vissa grupper. Temamöten har införts som ett sätt att bjuda in till information inom specifika ämnen. Vid dessa tillfällen har medlemmarna oftast kunnat anpassa sitt deltagande genom att delta med flera kompetenser vid ett och samma möte. De erfarenheter vi fått kommer att bidra i det fortsatta arbetet att vidareutveckla såväl samarbetsformer som organisering av programmets arbete.

Under verksamhetsåret genomfördes följande temamöten:

- *Digitalisering för ett starkare Sverige* (Amy Loutfi, professor i informationsteknologi och vicerektor för AI vid Örebro universitet)
- *Vi unga under 30* (Försäkringskassan)
- *Molnlösningar i offentlig sektor* (Arbetsförmedlingen, Skatteverket)
- *Data för utvecklare* (Naturvårdsverket)
- *AI och jämställdhet* (Sara Nilsson Jämställdhetsmyndigheten, Kristina Althoff Statskontoret och Försäkringskassan)
- *Digital identifiering* (DIGG, Skatteverket, Migrationsverket)
- *Regeringens datastrategi* (Magnus Enzell Infrastrukturdepartementet)
- *AI och samhällskontraktet* (Försäkringskassan)
- *Immaterialrätt: ett verktyg för innovation, nyttiggörande, öppenhet och samverkan* (PRV)
- *Schrems II och sociala medier* (Katarina Ladenfors, MarLaw)
- *Trafikverkets AI-resa* (Trafikverket)
- *Vad menar vi med innovation inom myndighetsvärlden och hur man kan bedriva innovationsarbete inom en myndighet* (Domstolsverket, CSN, SPV, Kriminalvården, Naturvårdsverket, Pensionsmyndigheten)

[Marie Haldorson, SCB om digital samverkan med myndigheter och offentliga aktörer i eSam.](#)

eSam har också utvecklat och uppdaterat vår webbplats esamverka.se så att den uppfyller såväl tillgänglighetsdirektivet som programmets behov av att nå ut med extern

information. Vi har också produktionssatt en samverkansplattform (intranät) där medlemmarna kan dela information på ett säkert och effektivt sätt.

3. Resultat av arbetet

De resultat som eSam åstadkommer genom samverkan, utgår från medlemmarnas prioriteringar och engagemang och beslutas i verksamhetsplanen. Möjligheten att nå resultat är beroende av resurstillgång och medlemmarnas aktiva deltagande. Antalet medlemmar har ökat de senaste åren och eSam speglar idag ett brett verksamhetsområde inom offentlig sektor. Det möjliggör samverkan inom många olika frågor kopplat till digitalisering, men förutsätter också en tydlig struktur för att medlemmarna ska ha möjlighet att engagera sig i de frågor man finner relevanta utifrån sitt uppdrag och sina behov.

[Johan Acharius, Kronofogdemyndigheten, om samverkansarbetet i eSam.](#)

I följande avsnitt redovisar vi resultaten av eSams arbete under verksamhetsåret 2020/2021 med utgångspunkt i eSams tre roller – genomföraren, vägledaren och pådrivaren.

3.1 Genomförarrollen – att utveckla gemensamt

I inriktningen för eSams utvecklingsarbete anges att eSams medlemmar ska utveckla säkra digitala lösningar riktade till privatpersoners, företagens och samhällets behov. Det arbetet hålls ihop av utvecklingsforum, där alla medlemmar ingår. Till sitt stöd har forumet ett utskott bestående av de aktörer som ingår i utvecklingsplanens olika initiativ. Som utgångspunkt för arbetet finns en gemensam målbild för kundmötet, där den gemensamma ambitionen är att framtagna lösningar ska kunna återanvändas.

I utvecklingsplanen för 2020/2021 prioriterades dels initiativ som har initierats genom eSam, dels arbeten från exempelvis olika regeringsuppdrag eller andra särskilda uppdrag. Genom att kraftsamla gemensamt stärks utvecklingen av lösningar som medför stor nytta för många i det gemensamma digitaliseringsarbetet. Det bidrar också till regeringens digitaliseringsstrategi.

[Andreas Elvén Skatteverket, om Utvecklingsforums roll i eSam.](#)

3.1.1 Arbetsformer och förutsättningsskapande arbete

Under året har Utvecklingsforums utskott vidareutvecklat formerna för arbetet. För att öka förståelsen för såväl det digitala ekosystemet som det gemensamma utvecklingsarbetet, har utvecklingsforum fokuserat på att skapa en **bild av vad det digitala ekosystemet är**, inom ramen för eSams arbete. Syftet har varit att ta fram ett kommunikativt material av utvecklingsplanen med dess komponenter, för att öka förståelsen hos eSams medlemmar. Utskottet har valt att fokusera på att visualisera de tre målen som finns för genomförararbetet, i dialog med DIGG. Enkelt uttryckt samordnar eSam det verksamhets- och kundnära, medan DIGG samordnar infrastrukturen som ska bidra till att utvecklingen och förvaltningen blir mer effektiv.

Inom ramen för utveckling i samverkan har eSam också påbörjat arbete med att möjliggöra **återanvändning** mellan initiativen. Det inkluderar såväl återanvändning av arbetsmetoder och arbetsprocess som att nyttja redan framtagna lösningar.

I det gemensamma utvecklingsarbetet har eSam även sett över **förmågekartan**. Den togs fram våren 2020 i brett engagemang från medlemmarna. Ett antal förmågor prioriterades för att skapa bättre förutsättningar för samverkan. Särskilt fokus har varit på att precisera de förmågor som rör gemensamma digitala möten, ledningsperspektivet på samverkan samt centrala förutsättningsskapande förmågor.

[Peter Eriksson Trafikverket, om hur organisationer kan arbeta med förmågor.](#)

Det behövs olika förmågor hos medlemmarna för att digital samverkan ska fungera med de organisationer man samverkar med och centralt för alla medlemmar. Inriktningen med förmågearbetet har varit att organisationerna har en central roll i arbetet med att stärka förmågorna, dela erfarenheter mellan varandra samt se om resultat från det egna arbetet kan återanvändas i andra sammanhang. Organisationer som håller samman arbetet med gemensamma digitala kundmöten undersöker om det går att etablera ett kontinuerligt arbetssätt för erfarenhetsutbyte, snarare än att ta fram en vägledning. Vi har gjort intervjuer med tio representanter från eSams styrgrupp om förmågor som rör ledningsperspektivet på samverkan. Resultatet har sammanställts i en checklista för myndighetsledningen. Det pågår också ett arbete med att revidera Vägledning för digital samverkan med viktiga förutsättningsskapande förmågor. Vägledningen togs fram av E-delegationen och förvaltas av eSam. Arbetet är inte avslutat utan kommer fortsätta under nästa verksamhetsår.

En viktig förutsättning för utvecklingen av gemensamma digitala lösningar är **byggblock och ramverk** som etableras genom DIGGs ansvar för arbetet med förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte, samt nationellt ramverk för grunddata. För att skapa de gemensamma kundmötena är det bland annat viktigt att utveckla byggblocken som benämns *Digitala tjänster*. De initiativ som finns i eSams utvecklingsplan krävställer mot och ansluter till byggblock i utvecklingen.

eSam bidrar genom att utveckla de verksamhetsnära och kundnära delarna som ska använda gemensam infrastruktur. Därmed skapas samhällsnytta med hjälp av digitaliseringen. Under året har behovet av följande byggblock varit i huvudfokus: API, Mina ombud, Min Profil, Mina ärenden och Identitet.

3.1.2 Gemensamma utmaningar

Det finns flera gemensamma behov i pågående initiativ som på olika sätt har berörts under året. Ett är privatpersoners och företags **tillgång till digital identitet**. Det rör både individer som inte kan få ett svenskt eID idag men också auktorisation av privata företag, anslutning till eIDAS samt anpassning av tjänster. Under våren genomförde därför eSam och DIGG ett temamöte. Då presenterades DIGGs ansvar och arbete, Skatteverkets arbete inom ramen för MUR (att förhindra att digitala identiteter används för att genomföra brott), Skatteverkets arbete med att anpassa RUT/ROT-tjänsten till eIDAS samt Migrationsverkets arbete att se över förutsättningarna att skapa digitala identiteter för de som kommer till Sverige.

Ett annat område som varit i fokus är förvaltningsgemensamma **egna utrymmen**. Det finns olika lösningar för att individen och företaget dels kan spara egen information, dels i viss mån hämta och dela informationen. Vilken lösning man har beror bland annat på vilken aktör som ansvarar för utrymmet samt GDPR och personuppgiftsansvaret. Inom vissa livshändelser har man löst behovet genom bastjänster, inom andra genom att bilda egna bolag och även med distribuerade egna utrymmen. Behoven har diskuterats genom åren men lösningarna beror delvis på vem som ansvarar för kundmötet, EU:s krav genom Singel Digital Gateway, men även regeringsuppdraget om mina data¹ varför en gemensam linje varit svår att nå. Som stöd har expertgrupp juridik uppdaterat **Vägledning för eget utrymme** och skrivit en ny kompletterande **Vägledning om lagringsytor** (se 3.2.5).

Inom många livshändelser kommer **kommuner, regioner och privata aktörer** vara delaktiga i olika former. En del lösningar med kommunerna tas fram inom ramen för sektorsvis utveckling och i dialoger direkt i initiativen. Under slutet av verksamhetsåret

¹ Regeringsuppdrag att möjliggöra lösningar för individen till kontroll och insyn av data om individen, I2020/02024/DF.

har därför utskottet fördjupat sig i frågan och har haft ett gemensamt möte med DIGG, SKR och några av initiativen.

3.1.3 Initiativ och livshändelser

Under året har eSam fokuserat på ett par initiativ kopplade till livshändelser, som kan bidra med stor nytta för både aktörer, privatpersoner och företag.

Inom livshändelsen **Starta och driva företag** ingår myndighetssamarbetet i projektet **Nya verksamt**, där Bolagsverket och Tillväxtverket driver arbetet. Under året har nuvarande verksamt.se varit särskilt viktigt för företagare i samband med pandemin. Genom *Nya verksamt* har fokus legat på hur man kan nyttja information från en annan myndighet som producent, genom att hämta innehåll och data i form av exempelvis *status i ärende* som en företagare skickat in. Målet har varit att minska antalet gånger som uppgifter lämnas in, genom att sammanfoga flera processer och tillståndsärenden i ett flöde och återanvända uppgifter som redan finns angivna av företagaren. En ny teknisk plattform som möjliggör löpande leveranser, etablerades under 2020 där utvecklingen av ett tjänstekoncept som guidar företagaren genom hela startprocessen påbörjades. Arbetet med Nya verksamt.se prioriterades ner då andra uppdrag till följd av pandemin behövde hanteras. Det orsakade förseningar som gör att projektets första leveranser ut till kund kommer att dröja till juni 2021, då en första version av *Översikt* och *Sammanhållna och guidade processer* lanseras för företagare.

[Anna Johansson, Tillväxtverket, om myndighetsgemensamma tjänster i ett digitalt ekosystem](#)

I samma livshändelse - **Starta och driva företag** - pågår även Naturvårdsverkets arbete med **avfallsflöden**. Målet har varit att realisera en digital lösning och en första version är redo för lansering under hösten. Den består av e-tjänster och API:er för uppgiftslämnande från företag, förvaltning och teknisk support samt en exportfunktion för tillsynsmyndigheternas informationshämtning. Verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter har etablerat pilotgrupper där man hanterar gemensamma frågor. Några centrala verksamhetsutövare har inlett en realisering av egna komponenter inför anslutning till centrala komponenter. Under våren har man kunnat utveckla och använda testmiljöer.

Flytta till och från Sverige är en annan prioriterad livshändelse i utvecklingsplanen. Här deltar Migrationsverket (färdledande), Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket. *Flytta* är den första produkten som lanseras inom ramen för livshändelsen och den kan i dagsläget användas av de som kommer från länder utanför EU/EES, till

Sverige för att arbeta. Det finns både allmän information och en personlig guide i *Flytta*. Målgruppen saknar i många fall en digital identitetshandling för att kunna använda deltagande aktörers digitala tjänster. Konsekvensen är att produkten ännu saknar möjlighet att ansluta till aktörers digitala tjänster om de kräver inloggning på högre tillitsnivå. Det begränsar också möjligheten att nyttja den kommande förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte. Med det här som utgångspunkt har *Flytta* varit ett exempel i arbetet med identifieringslösningar som Migrationsverket genomfört, vilket i sin tur är underlag i dialogen med DIGG och deras regeringsuppdrag om informationsutbyte.

Under året startade ett utvecklingsarbete för att *Flytta* också ska kunna användas av de som kommer från länder inom EU/EES för att arbeta i Sverige. Helt i enlighet med krav från förordningen för Single Digital Gateway. *Flytta* kan utvecklas till att också omfatta andra digitala tjänster hos aktörerna, för individer som redan har en godkänd utländsk e-legitimation via eIDAS-förordningen.

Inom livshändelsen **Ekonomi** har initiativet **Finansiell status** startat en arbetsgrupp. Där medverkar representanter från Kronofogden, Skatteverket, CSN, Transportstyrelsen, SKR, Lantmäteriet och Bolagsverket. Det har under längre tid funnits behov av sammansatt information om finansiell status för privatpersoner. Den pågående pandemin kan orsaka finansiell kris och det finns behov att snabbt kunna besluta om bidrag eller erbjuda bolån med mera. Det finns redan separata lösningar som till viss del levereras av privata aktörer mot ersättning. En liten del av behovet är löst via tjänsten SSBTEK, men den grundar sig på en separat lagstiftning och kan därför bara nyttjas av de kommuner som hanterar ekonomiskt bistånd. Under kommande år ska behoven kartläggas ytterligare och ta fram förslag på lösningar. Det är nu för tidigt att identifiera vilka byggblock eller redan driftsatta lösningar som kommer vara relevanta för att lösa behovet.

Under året har en gemensam struktur för att inhämta information och en gemensam begreppsmodell tagits fram, som stöd i arbetet med att identifiera områden som är mest angelägna att arbeta vidare med. Arbetet med *Finansiell Status* skapar förutsättningar för effektivisering och automation genom att nödvändig information görs tillgänglig mellan olika organisationer. Det underlättar också för privatpersoner i olika ansökningsförfaranden, genom att uppgifter är förfyllda.

Inom livshändelsen **Bli sjuk, frisk och ha hälsa** har E-hälsomyndigheten arbetat vidare tillsammans med vård- och apoteksaktörer i initiativet **Nationella läkemedelslistan**. Den 1 maj 2021 trädde lagen om nationell läkemedelslista i kraft och det tekniska införandet av registret Nationella läkemedelslistan inleddes. Den rådande pandemin har

medfört att vården har haft en hög belastning och för att minska risken för störningar i receptflödet, sker därför det tekniska införandet av Nationella läkemedelslistan successivt. Inom samma livshändelse har E-hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten och DIGG arbetat med flera regeringsuppdrag att etablera en digital tjänst för Covidbevis (www.covidbevis.se, öppnas senare under 2021) som kan ses som en del av det långsiktiga initiativet kring vaccinationsdata.

Under året startade ett utforskande arbete inom **Livslångt lärande** och **Det säkra samhället**. Båda initiativen har haft arbetsmöten för att kartlägga såväl pågående arbeten som gemensamma behov.

Inom initiativet **Livslångt lärande** gjordes en gemensam kartläggning där det bland annat framgår att flera initiativ är igång men det saknas en helhetsbild. Flera områden skulle kunna vara intressanta för gemensamt arbete, bland annat individens process. På området livslångt lärande, pågår dock ett omfattande arbete genom regeringens strategiska samverkansprogram som samlar aktörer inom flera samhällsutmaningar. Kompetensförsörjning och livslångt lärande är en av de prioriterade utmaningarna. Dessutom är Skolverket ansvarig för nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet. Det arbetet har bland annat omfattat ett förbättrat informationsutbyte för att effektivisera samverkan och underlätta övergångar från arbetslöshet till studier i kommunal vuxenutbildning.

Eftersom det pågår många initiativ som involverar eSams medlemmar, beslutade Utvecklingsforums utskott att fokusera på en kartläggning av utmaningar t.ex. behov av lagstiftningsförändring och behov av informationsdelning. Underlaget skickades till deltagande aktörer och regeringskansliets samverkansprogram.

Åtgärder som bidrar till ett säkrare samhälle är både aktuella och högt prioriterade. eSam har därför tagit initiativ till utforskande aktiviteter i **Säkra samhället**, t.ex. att undersöka om vi kan hitta digitala lösningar som bidrar till att förebygga brott eller att förhindra återfall i brott.

Representanter från Kriminalvården och Domstolsverket är med i arbetsgruppen och under årets workshopp har ytterligare nio aktörer deltagit, där flera möjliga aktiviteter kunde identifieras. Några av dem är möjlighet till återbetalning av skulder under häktetid, insatser som underlättar arbete och sysselsättning eller inom skola och utbildning samt digitalt inkluderande. Insatser inom digital inkludering har prioriterats högt liksom inom andra livshändelser, bland annat tillgång till en digital identitet och möjlighet att delta i digitala möten med andra aktörer.

3.2 Vägledarrollen – att samla kompetenser inom komplexa områden

Inom ramen för eSams vägledande roll samlar vi kompetenser som är viktiga för att underlätta och skynda på en digital transformation. Vi har tagit fram vägledningar, granskat frågor och tagit fram råd, rekommendationer och stöd gemensamt i de olika grupperna.

Många gånger blir stödmaterial tillgängligt i skriftlig form, t.ex. en vägledning, men ibland även i form av en utbildning eller ett möte för erfarenhetsutbyte. Materialet kan sedan användas av medlemmarna efter behov och situation.

[Johan Lindeberg, CSN, om nyttorna med eSams vägledningar](#)

3.2.1 Pandemin och förändrade arbetsätt

Den rådande pandemin har förstärkt behovet av digitala tjänster i den offentliga förvaltningen. Många lösningar har fått tas fram skyndsamt vilket har stärkt behoven av samverkan och erfarenhetsutbyte. Under verksamhetsåret har eSams medlemmar i programmets olika forum delat behov, lösningsförslag och underlag med varandra.

En viktig del för samarbetet inom eSam är en säker lösning för att dela information inom ramen för samverkansarbetet. Därför införde eSams kansli en **digital samverkansyta för dokument och information** – ett intranät för medlemmarna – där vi kan dela information säkert och effektivt. På intranätet har deltagarna i eSams olika grupper möjlighet att komma åt och publicera dokument, chatta, läsa interna nyheter, ta del av kalenderhändelser med mera. Totalt har mer än 300 personer tillgång till samverkansytan.

Under hösten diskuterade sakområdesgruppen för kommunikation behoven av stöd för att upprätthålla engagemang och god dialog vid digitala möten. Slutsatserna publicerades i **Råd för bättre mötesinnehåll** i syfte att stötta och tipsa om tillvägagångssätt som ska underlätta vid planering och genomförande av digitala möten.

En annan utmaning då medlemsorganisationernas medarbetare till stora delar arbetar hemifrån är att möjliggöra **digital signering** av interna dokument, som normalt signeras på papper. Frågan diskuterades inom eSam och det framkom att flera olika initiativ med

beröring till digitala signaturer pågår inom området. eSam har därför inte agerat mer här men som vägledning och stöd delgett medlemmarna Skatteverkets metod för att finna vilka typer av dokument som lämpar sig för interna digitala signaturer och för vilka dokument, andra äkthetsåtgärder kan användas.

Många aktörer har arbetat med utmaningar kopplade till att kunna **minimera säkerhetsriskerna vid arbete i hemmiljö**. Behovet har även setts utifrån aspekten att andelen hemifrån-arbetande sannolikt kommer vara stort även efter pandemin. En av eSams aktiviteter under året var därför att undersöka möjligheterna till en gemensam vägledning. Under våren 2021 har eSam haft möjlighet att börja samla ihop erfarenheter för att fördjupa problemställningen utifrån möjliga återgångsscenario. Arbetet genomfördes i en mindre konstellation under maj och juni och föreslås fortsätta under kommande verksamhetsår.

3.2.2 Legala, effektiva och säkra molntjänster

Att gemensamt titta på lösningar för att kunna nyttja molntjänster som är legala, effektiva och säkra har haft stort fokus under året. eSam har en arbetsgrupp för molnfrågan som bemannas av deltagare från Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Tillväxtverket, Trafikverket och Transportstyrelsen. Arbetet leds av eSams kansli. Därutöver har flera tillfälliga grupperingar arbetat med specifika behov och frågor.

Arbetsgruppen har konstaterat att eftersom molnfrågan är såväl komplex som snabbväxande, är dialog och erfarenhetsutbyten en viktig del av målet. Därför har arbetet till stor del fokuserats på att delge varandra analyser, lösningsförslag och andra underlag. Arbetet har även inriktats på att undersöka alternativa tekniker samt att samordna leverantörsdialoger.

[Peter Nordström, Skatteverket, om hur samverkan i eSams molngrupp gör arbetet effektivare.](#)

För att möjliggöra relevanta dialogforum gjorde arbetsgruppen under hösten 2020 en gemensam inventering av externa it-tjänster vilka skulle kunna vara påverkade av Schrems II-domen. Totalt identifierades cirka 200 tjänster, varav det stora flertalet bedömdes ha problem kopplat till legala kraven och tredjelandsöverföringar. Under våren 2021 uppdaterades listan och nya insikter tillfördes.

Sammanställningen har delgetts samtliga medlemmar och med den som grund identifierade arbetsgruppen därefter områden och specifika frågor som ansågs vara särskilt utmanande eller besvärande för en offentlig aktör att hantera.

Dessa områden har fått utgöra grund för ett antal möten med och av eSams medlemmar. Syftet med mötena har varit att utbyta erfarenheter, diskutera lösningsförslag och dela analyser. Följande möten har arrangerats:

- Sociala medier och kommunikation, två möten med totalt cirka 80 deltagare.
- Paneldiskussion om molnlösningar i offentlig sektor, två tillfällen med totalt cirka 80 deltagare.
- Mobila informationstjänster, två möten med totalt cirka 70 deltagare.
- Behörighetskataloger, två möten med totalt cirka 60 deltagare.
- Altassian (leverantör som bland annat tillhandahåller Jira), två möten med totalt cirka 50 deltagare
- HR-tjänster i molnet, två möten med totalt cirka 60 deltagare.
- Hur kan vi som offentliga aktörer förhålla oss till molntjänster? Totalt cirka 60 deltagare.

eSams expertgrupp i juridik har också med anledning av It-driftsutredningen delbetänkande i december 2020, tagit fram ett underlag som stöd för de myndigheter inom eSam som anmodades att svara på remissen. Expertgruppen har därutöver löpande diskuterat molnfrågan och håller fast vid sin bedömning i rövandefrågan, se t.ex. det rättsliga uttalandet från 2018. eSams bedömningar tar sin utgångspunkt i OSL och i Europadomstolens s.k. Schrems II-dom. Den sistnämnda ger analogt stöd åt eSams bedömningar eftersom problemställningarna i många fall har principiella likheter. Den fortsatta diskussionen har vidareutvecklat rövandeproblematiken och fäst uppmärksamhet på rent konstitutionella frågor.²

Under året har vi även producerat gemensamt material. I januari publicerades en promemoria på eSams webbplats, som övergripande beskriver tekniska förutsättningar i molnlösningar. Promemorian har fått stor spridning och varit uppskattad.

[Daniel Jönsson, Transportstyrelsen, om tekniska förutsättningar för molnlösningar.](#)

Vidare publicerades i slutet av december 2020 [en film](#) där en av Skatteverkets molnstrateger förklarar vad EU-domstolens dom i Schrems II-målet innebär.

² För djupare information om arbetet kan t.ex. hänvisas till en artikel i Juridisk tidskrift, nr 2 2020/21 av Per Furberg och Mikael Westberg. Där sorteras de juridiska frågorna och bedömningarna.

Huvudsyftet med inventeringen av tjänster, genomförda möten och publicerat material har varit erfarenhetsutbyte och gemensam problemlösning. Det har enligt arbetsgruppen inte varit möjligt att hitta snabba lösningar som möjliggör användning av molntjänster vilka uppfyller såväl legala som säkerhetsmässiga krav.

Eftersom en av utgångspunkterna för molnarbetet är att lagstiftningen i allt väsentligt är som den är, finns lösningarna i förändrad teknisk funktionalitet och de kommersiella villkoren för tjänsten. Därför har arbetsgruppen för moln också arrangerat möten med leverantörer för gemensam dialog om krav, behov och möjligheter. Efter ett inledande möte där flertalet leverantörer deltog, har även enskilda möten genomförts. Därutöver har vi också haft ett antal leverantörsspecifika möten..

Dialogen har varit uppskattad från båda sidor men har inte lett till någon konkret, större förändring. Det finns dock ett ömsesidigt intresse av fortsatt dialog och samverkan.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att såväl behoven som gemensamma arbetsinsatser gällande molnfrågan har ökat under året. Arbetet har i huvudsak koncentrerats till samverkan på operativ nivå: bedömning av tjänster, tekniska lösningar samt behov av stöd vid beslutsfattande. De strategiska och långsiktiga frågorna är inte utlösta: det är fortsatt svårt för offentlig sektor att använda vissa molntjänster, samtidigt som det saknas en tydlig inriktning för hur offentlig sektor ska agera.

3.2.3 It-avtal

Under föregående verksamhetsår publicerade eSam en vägledning om it-avtal, vilken ger en orientering i frågan om it-avtal för offentlig förvaltning. Idag finns en mängd olika kategorier av it-avtal, vilket ställer höga krav på myndigheterna att hantera it-avtal på ett juridiskt hållbart och affärsmässigt gynnsamt sätt. I år har eSams arbete fördjupats genom att vi tagit fram allmänna villkor inom områdena it-konsulter, it-drift och it-support. Villkoren avser att vara kundvänliga och med ambitionen att inte vara kostnadsdrivande. De ska användas när ramavtal från Kammarkollegiet saknas eller av något skäl inte används och ska ersätta villkor som oftast erbjuds av leverantören. eSam har också tillhandahållit utbildning om de framtagna villkoren för it-konsulter.

3.2.4 Att nyttja data som strategisk resurs

I takt med att allt mer information finns tillgängligt digitalt, ökar möjligheterna för såväl offentlig som privat sektor att nyttja informationen – eller data – för att förbättra kundmöten och verksamheten. Det finns dock flera aspekter som behöver analyseras och säkerställas för att möjliggöra ett datadrivet arbete, och eSam har därför börjat ett

arbete. Det är dock i sin linda och skulle behöva betydligt större fokus under kommande verksamhetsår.

Det planerade arbetet inom ramen för aktiviteten om **datadriven utveckling med hjälp av stordataanalyser** har inte kunnat genomföras på grund av brist på resurser för arbetet. Vi har dock initierat närliggande arbeten under året, bland annat har vi genomfört ett temamöte kring Trafikverkets analysverksamhet (AI och machine learning). Vi har även påbörjat ett arbete gällande avidentifiering av personuppgifter (bland annat pseudonymisering) där ett av syftena är att undersöka möjligheterna att nyttja data bredare för analys med stöd av AI och machine learning.

Under året har vi också initierat ett arbete om **vidareutnyttjande av data**. Hur kan en offentlig aktör gå till väga när det gäller att vidareutnyttja digitala data från andra aktörer? Syftet har varit att ge stöd för att medlemmarna ska kunna arbeta på likartat sätt i de här frågorna och att privatpersoner och näringsliv ska bemötas mer likartat. Arbetet begränsades av resursbrist men har resulterat i en rapport som beskriver nuläget och ett förslag till fortsatt arbete. Det kan exempelvis bli i form av en vägledning om val av licenstyper vid upphandling.

3.2.5 Vägledningar och checklistor

eSam har publicerat flera stödjande dokument som tar upp aktuella frågor för medlemmarna. I vissa fall har publikationerna kompletterats med utbildningar som medlemmarna har kunnat delta i. Arbetet med vägledningar är en omfattande process som involverar många personer under remisshantering hos eSams medlemmar.

[Eva Maria Broberg Lennartsson, så här tar vi fram vägledande dokument](#)

eSam har beslutat om vägledningen **Eget utrymme hos myndighet – en vidareutveckling**. Den beskriver myndigheter som upplåter eget utrymme till fysiska och juridiska personer i sin kärnverksamhet utan att allmänna handlingar skapas och ersätter tidigare vägledning och spridda dokument i senare tillkomna vägledningar. Vägledningen sätter eget utrymme i ett mer funktionellt sammanhang och förklarar reglerna och hur de kan följas.

Ytterligare en vägledning, **Lagringsytor - infrastruktur för it-drift vid myndighetssamverkan** beslutades och publicerades under året. Denna vägledning har koppling till den föregående om eget utrymme. I vägledningen beskrivs den situation

som gäller då en myndighet nyttjar en annan myndighets it-resurser (utkontraktering), utan att allmänna handlingar skapas.

[Charlotta Aggevall, Arbetsförmedlingen, så här arbetar vi med eSams internremisser.](#)

Med utgångspunkt i ett säkerhetsarkitekturperspektiv har också **Råd för hur man säkrar digital kommunikation** tagits fram. Råden beskriver vilka frågor man behöver hantera för att skapa en säker it-miljö i gränssnittet mot externa aktörer.

3.2.6 Identitetshantering

Under året har eSam startat en arbetsgrupp under ledning av Migrationsverket, där tolv av eSams medlemmar har bidragit till att skapa en **bred behovsbild inom identitetsområdet**. Gruppen har bland annat konstaterat att det pågår många initiativ och utredningar som gäller identitetshantering. Arbetet bedrivs i avgränsade delar och det finns behov av att hålla samman helheten. Några av eSams medlemmar har särskilda ansvar i frågor kring identitetshantering, t.ex. vad gäller Skatteverkets ansvar för hantering av samordningsnummer. Arbetsgruppen har stöttat och kompletterat behovsbilden till Migrationsverkets arbete med en förstudie kring e-legitimationer för personer utan personnummer. Arbetet föreslås att fortsätta nästa verksamhetsår.

[Mikael Ekman, Migrationsverket, om identitet och eID](#)

3.3 Pådrivarrollen – att uppmärksamma frågor som hindrar den digitala utvecklingen

eSam agerar pådrivande i frågor som är väsentliga att lyfta för fortsatt framdrift i medlemmarnas digitala transformation. Det handlar i huvudsak om att tidigt fånga och agera på företeelser och behov som uppstår, till exempel att lyfta onödiga hinder för den digitala utvecklingen. Kommunikation, gemensamma budskap och uttalanden är centrala verktyg för arbetet i den pådrivande rollen.

I arbetet för att identifiera legala, säkra och effektiva **molntjänster** har eSams medlemmar jobbat med pådrivande aktiviteter riktat till leverantörer av dessa tjänster. Det arbetet finns beskrivet ovan, se 3.2.2. Med anledning av it-driftsutredningen delbetänkande i december 2020 har den juridiska expertgruppen dessutom tagit fram ett

tämligen detaljerat underlag som stöd för de myndigheter inom eSam som anmodades att svara på remissen

Under året har eSam analyserat behov av att göra ändring av **regleringen gällande utbyte av uppgifter i elektronisk form** möjlig. Behovet diskuterades vid ett flertal möten med inbjudna från olika myndigheter, och en tekniskt inriktad promemoria har tagits fram, som visar att dagens system för digitalt utlämnande byggs på samma sätt oavsett utlämnandets form (medium eller direktåtkomst). Till kommande verksamhetsår föreslår vi att titta närmare på två till tre områden inom vanliga registerförfattningar, som motverkar digitalisering. Sättet för utlämnande är en av dem och arbetet i denna del fortsätter därför nästa verksamhetsår.

Innovation är ett område som redan förra året bedömdes vara intressant för att utforska och vidareutveckla gemensamt. Arbetet har utgått från den gemensamma planen som togs fram tidigare under 2020, med fokus på bland annat erfarenhetsutbyten sammanställda råd om hur man kan stärka sin innovativa förmåga samt förslag på fortsatta aktiviteter. Arbetet har fortsatt under verksamhetsåret för att skapa bättre förutsättningar för medlemmarna att öka sin förmåga till att bedriva innovationsarbete och att skapa underlag för olika aktörer att bedriva innovationsarbete utifrån eSams prioriteringar.

Med utgångspunkt från tidigare framtaget material började eSam under året också arbeta med **mina data** och individens möjligheter till kontroll över de data som finns om personen hos offentlig sektor. Arbetet inriktades på ett koncept för mina data samt att möjliggöra en pilot tillsammans med näringslivet, för hur konceptet kan realiseras såväl vad gäller infrastruktur som gränssnitt mot användare. I samband med att Infrastrukturdepartementet gav Arbetsförmedlingen, DIGG, eHälsomyndigheten och Skatteverket ett regeringsuppdrag med samma inriktning³ överfördes eSams erfarenheter och framtaget material till deltagarna i uppdraget.

³ Regeringsuppdrag att möjliggöra lösningar för individen till kontroll och insyn av data om individen, I2020/02024/DF

eSam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att underlätta och påskynda digitaliseringen inom det offentliga. eSam bildades 2015 som en frivillig fortsättning på E-delegationen. En viktig uppgift för eSam är att ge ut vägledningar som skapar förutsättningar för att öka den digitala samverkan inom offentlig förvaltning.

Vägledningarna finns tillgängliga på esamverka.se

I eSam ingår Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Boverket, Centrala Studiestödsnämnden, Domstolsverket, eHälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Försäkringskassan, Jordbruksverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Lantmäteriet, Migrationsverket, Naturvårdsverket, Patent- och registreringsverket, Pensionsmyndigheten, Polisen, Riksarkivet, Sida, Skatteverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Regioner, Statens servicecenter, Statens tjänstepensionsverk, Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Universitets- och högskolerådet (jan 2021).

